▪ cynnydd yn erbyn y blaenoriaethau a nodwyd yn y cynllun ôl-arolygiad; ▪ gwybodaeth ar bob agwedd ar waith y gyfarwyddiaeth; ▪ eitemau unigol a fydd angen craffu pellach gan aelodau; ▪ gwybodaeth am ysgolion sy'n tanberfformio [*gweler y cynllun gweithredu ar gyfer argymhelliad R1*].					▪ perfformiad mannau gwasanaeth unigol yn erbyn dangosyddion allweddol [perfformiad, presenoldeb gwaharddiadau]; ▪ ystod a maint y gwaith yr ymgymerwyd ag ef gan fannau gwasanaeth unigol.

Gwelliant disgwyliedig		1. Lefel uwch o her ar gyfer arweinyddion a swyddogion ysgol [gweler gwelliannau disgwyliedig ar gyfer argymhellion 1, 3 a 5].

Rhaglen fonitro			
Dyddiad	Agwedd CGOA yr adroddir arni	Gwybodaeth i graffu arni	Swyddog
11/12	Adroddiad cyfamserol ar effeithiolrwydd Craffu Addysg.	o Dealltwriaeth aelodau pwyllgor Craffu Addysg o gynnwys y cynllun gweithredu ôl-arolygiad ; perfformiad mewn perthynas â dangosyddion allweddol ar gyfer blwyddyn academaidd 2011-12; perfformiad ysgolion unigol.	WGJ
3/12	Adroddiad cyfamserol ar effeithiolrwydd Craffu Addysg	o Effeithiolrwydd Craffu Addysg mewn perthynas â herio swyddogion mewn perthynas â ▪ cynnydd yn erbyn y blaenoriaethau a nodir yn y CGOA; ▪ perfformiad yn erbyn dangosyddion allweddol; ▪ perfformiad ysgolion unigol.	WGJ

DRAFT

Adran 4 - Metrics Perfformiad

Prydau ysgol di-dâl	2009		2010		2011	
	%	safle	%	safle	%	safle
% y disgyblion sydd â hawl i brydau ysgol di-dâl	17.7	13	18.0	11	18.8	11

CA 1/CYFNOD SYLFAEN

Perfformiad absoliwt/ Safle PYD	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% y disgyblion sy'n cyflawni DPC/DCS	78.8	18	83.2	7	80.9	17	82.5%	84.1%	5	84.0%		

Dosraniad chwarteri PYD	2009				2010				2011				2012			
	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1
Dosraniad PYD ysgolion– DPC/DCS	41%	22%	16%	22%	26%	22%	16%	36%	27%	31%	10%	33%	13%	22%	33%	32%

CYFNOD ALLWEDDOL 2

Perfformiad absoliwt/safle PYD	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% disgyblion sy'n cyflawni DPC	76.7%	13	79.9%	7	78.6%	17	79.8%	84.7%	8	84.2%		
% disgyblion sy'n cyflawni L4+ Saesneg	82.5%	7	84.7%	6	81.9%	16	81.1%	86.1%	12	84.2%		
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Saesneg	25.6%	16	26.9%	15	31.3%	11		34.7%	6#			
% disgyblion sy'n cyflawni L4+ Cymraeg	76.3%	18	76.3%	20	70.0%	22	70.7%	74.2%	19	77.7%		
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Cymraeg	19.2%	18	15.7%	20	20.9%	18		26.4%	10#			
% disgyblion sy'n cyflawni L4+ Mathemateg	80.0%	20	83.9%	8	83.3%	18	84.2%	87.7%	11	86.4%		
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Mathemateg	27.5%	15	26.2%	17	29.3%	15		35.7%	3#			
% disgyblion sy'n cyflawni L4+ Gwyddoniaeth	86.5%	9	89.1%	14	85.4%	6	88.4%	90.5%	8	89.4%		
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Gwyddoniaeth	27.5%	15	25.2%	20	27.9%	15		34.2%	6#			

*yn seiliedig ar berfformiad 2011

DRAFT

Dosraniad chwarteri PYD	2009				2010				2011				2012			
	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1
Dosraniad PYD o ysgolion – DPC	33%	19%	25%	23%	31%	20%	14%	35%	41%	24%	14%	20%	29%	15%	25%	31%
dosraniad PYD - L4+ Saesneg	23%	25%	12%	40%	24%	20%	22%	35%	41%	16%	10%	33%	27%	15%	33%	25%
Dosraniad PYD o ysgolion – L5+Saesneg	46%	10%	10%	34%	39%	18%	22%	20%	33%	12%	18%	37%	25%	25%	23%	27%
Dosraniad PYD o ysgolion – L4+Cymraeg	20%	27%	18%	36%	34%	27%	11%	27%	33%	19%	19%	29%	31%	29%	22%	18%
Dosraniad PYD o ysgolion – L5+Cym'g	0%	56%	19%	26%	14%	45%	21%	19%	12%	31%	31%	26%	29%	22%	25%	24%
Dosraniad PYD o ysgolion – L4+ Math	38%	19%	17%	25%	29%	22%	18%	31%	39%	22%	12%	27%	23%	31%	15%	31%
Dosraniad PYD o ysgolion – L5+ Math	34%	26%	10%	30%	29%	24%	20%	27%	39%	18%	18%	24%	25%	19%	29%	27%
Dosraniad PYD o ysgolion – L4+ Gwyddoniaeth	31%	15%	15%	38%	22%	27%	14%	37%	43%	20%	10%	27%	25%	23%	17%	35%
Dosraniad PYD o ysgolion – L5+ Gwyddoniaeth	40%	16%	22%	22%	41%	24%	12%	22%	37%	22%	20%	20%	29%	27%	21%	23%

Data Darllen	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% yn cyflawni L4+ mewn darllen yn Saesneg	82.5%	7	85.2%	6	83%	16	86%	?	?	87%		
% yn cyflawni L4+ mewn darllen yn Gymraeg	75.5%	19	76.6%	19	70%	22	73%	?	?	77%		
% yn cyflawni llythrennedd gweithredol yn Saesneg*					75%			70%		81%		
%b yn cyflawni llythrennedd gweithredol yn Gymraeg*					70%			69%		78%		

*I'w adolygu yng ngoleuni profion darllen cenedlaethol 2013

CYFNOD ALLWEDDOL 3

Perfformiad absoliwt/safle PYD	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% disgyblion sy'n cyflawni DPC	61.9%	11	65.6%	9	69.4%	10	76.5%	77.9%	3	75.8%		
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Saesneg	70.6%	12	72.9%	11	74.5%	16	82.8%	82.4%	8	80.7%		
% disgyblion sy'n cyflawni L6+ Saesneg	20.5%	20	24.2%	20	30.8%	16		36.3%	12#			
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Cymraeg	74.8%	9	77.4%	8	79.0%	12	82.6%	83.5%	10	81.5%		
% disgyblion sy'n cyflawni L6+ Cymraeg	28.0%	12	31.7%	12	35.4%	11		44.9%	4#			
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Mathemateg	73.7%	10	75.4%	13	80.6%	8	82.9%	83.1%	8	81.8%		
% disgyblion sy'n cyflawni L6+ Mathemateg	42.3%	16	40.9%	20	44.0%	18		48.3%	11#			
% disgyblion sy'n cyflawni L5+ Gwyddoniaeth	76.0%	12	81.4%	6	81.8%	10	88.9%	86.6%	7	85.6%		
% disgyblion sy'n cyflawni L6+ Gwyddoniaeth	33.7%	16	42.7%	6	34.5%	17		41.3%	10#			

Perfformiad yn erbyn meincnodau LLC	2009			2010			2011			2012		
	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah
DPC – gwah perfformiad a meincnod LLC	62%	62%	0	65%	66%	+1	70%	70%	0		77.9%	

Dosraniad chwarter PYD	2009				2010				2011				2012			
	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Q4	Q3	Q2	Q1
Dosraniad PYD ysgolion - DPC	0%	80%	20%	0%	20%	60%	0%	20%	20%	40%	40%	0%	0%	0%	20%	80%
Dosraniad PYD ysgolion – L5+ Saesneg	20%	60%	20%	0%	20%	60%	0%	20%	20%	60%	20%	0%	0%	20%	60%	20%
Dosraniad PYD ysgolion – L6+ Saesneg	80%	0%	20%	0%	60%	20%	0%	20%	0%	100	0%	0%	0%	60%	40%	0%
Dosraniad PYD ysgolion – L5+ Cymraeg	20%	40%	40%	0%	20%	40%	20%	20%	20%	60%	20%	0%	0%	80%	20%	0%
Dosraniad PYD ysgolion – L6+Cymraeg	40%	60%	0%	0%	60%	0%	40%	0%	40%	40%	20%	0%	20%	40%	20%	20%
Dosraniad PYD ysgolion – L5+ Math	40%	20%	20%	20%	20%	40%	40%	0%	0%	40%	20%	40%	0%	20%	60%	20%
Dosraniad PYD ysgolion – L6+ Math	40%	40%	0%	20%	40%	40%	20%	0%	60%	20%	20%	0%	40%	40%	20%	0%
Dosraniad PYD ysgolion – L5+ Gwyddoniaeth	20%	40%	40%	0%	0%	20%	60%	20%	20%	0%	60%	20%	0%	20%	40%	40%
Dosraniad PYD ysgolion – L6+ Gwyddoniaeth	40%	40%	20%	0%	20%	20%	20%	40%	40%	40%	20%	0%	0%	40%	40%	20%

DRAFT

CYFNOD ALLWEDDOL 4

Perfformiad absoliwt/safle PYD	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2+	46.7%	12	48.0%	13	47.9%	14	61.0%	51.0%	11[#]	59.8%		
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2	57.8%	15	62.0%	15	65.8%	14	77.6%	71.0%	9[#]	76.1%		
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L1	88.6%	11	90.7%	10	91.9%	8	96.8%	93.0%	3[#]	98.4%		
% rhai 15 oed sy'n cyflawni SPC	-	-	304.4	11	312.7	13						
% rhai 15 oed sy'n cyflawni DPC	47.3%	11	46.9%	13	46.6%	14	57.5%	49.0%	12[#]	58.6%		
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2 Saesneg	58.6%	?	59.3%	?	54.4%	?		55.2%				
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2 Cymraeg	69.7%	?	60.3%	?	66.3%	?						
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2 Mathemateg	53.6%	?	55.6%	?	58.2%	?		60.4%				
% rhai 15 oed sy'n cyflawni L2 Gwyddoniaeth	65.1%	?	63.9%	?	65.1%	?		75.7%				
% rhai 15 oed sy'n gadael heb ddim cymhwyster	0.40%	6	0.27%	5	0.14%	2[*]	0			0		
% rhai 15 oed sy'n NEET	5.2%	14	5.3%	13	2.7%	1						

*yn seiliedig ar berfformiad 2011

Perfformiad yn erbyn meincnodau LLC	2009			2010			2011			2012		
	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah
L2+	47%	47%	0	49%	49%	0	49%	50%	-1			
Sgôr pwyntiau ehangach	360	386	-26	377	401	-24						
Sgôr pwyntiau wedi'i gapio							313	320	-7			

Dosraniad chwarteri PYD	2009				2010				2011				2012			
	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1
Dosraniad PYD ysgolion – L2+	20%	40%	20%	20%	60%	20%	0%	20%	40%	20%	40%	0%				
Dosraniad PYD ysgolion – L2	60%	40%	0%	0%	40%	40%	0%	20%	0%	80%	0%	20%				
Dosraniad PYD ysgolion– L1	40%	40%	20%	0%	20%	40%	40%	0%	40%	20%	20%	20%				
Dosraniad PYD ysgolion – SPC					40%	40%	0%	20%	20%	40%	20%	20%				
Dosraniad PYD ysgolion - DPC	20%	40%	20%	20%	60%	20%	0%	20%	40%	20%	20%	20%				
Dosraniad PYD ysgolion –Saesneg	20%	40%	40%	0%	40%	40%	20%	0%	80%	0%	20%	0%				
Dosraniad PYD ysgolion – Cymraeg	20%	0%	60%	20%	20%	60%	0%	20%	0%	60%	20%	20%				
Dosraniad PYD ysgolion – Mathemateg	0%	60%	40%	0%	40%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	40%				
Dosraniad PYD ysgolion – Gwyddoniaeth	20%	40%	20%	20%	40%	40%	0%	20%	20%	40%	20%	20%				

DRAFT

DRAFT

PERFFORMIAD GRWPIAU O DDISGYBLION

PYD/Dim PYD DPC	2009		2010		2011		2012		2013	
	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru
CA1 PYD/Dim PYD Môn/Cymru	17.5%	19.9%	13.9%	19.3%	23.1%	18.5%				
CA2 PYD/Dim PYD DPC Môn/Cymru	20.9%	21.7%	17.2%	22.4%	17.6%	20.6%				
CA3 PYD/Dim PYD DOC Môn/Cymru	27.4%	32.0%	30.3%	31.6%	20.1%	30.3%				
CA4 PYD/Dim PYD DPC Môn/Cymru	30.6%	31.9%	33.1%	34.0%	29.6%	33.8%				

Disgyblion gydag AAA	2009		2010		2011		2012		2013	
	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru	Ynys Môn	Cymru
% disgyblion CA2 gydag AAA yn cyflawni DPC	36.7%	34.7%	51.6%	38.5%	44.3%	36.7%				
% disgyblion CA3 gydag AAA yn cyflawni DPC	23.0%	19.4%	22.5%	23.0%	27.0%	23.0%				
% disgyblion CA4 gydag AAA yn cyflawni DPC	58.9%	12.2%	61.0%	12.5%	71.0%	58.9%				

PRESENOLDEB	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% sesiynau hanner diwrnod a gollwyd - cynradd	6.1%	8	6.2%	8	6.5%	8	6.5%	6.1	11	4.9%		
% sesiynau hanner diwrnod a gollwyd - uwchradd	9.1%	12	9.4%	16	9.1%	18	8.0%	8.3%#	10*	7.5%		

*Yn seiliedig ar berfformiad 2011 *I'w gadarnhau.

Perfformiad yn erbyn meincnodau LLC	2009			2010			2011			2012		
	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah	meinc'd	perff'd	gwah
Presenoldeb ysgol uwchradd	8.8%	9.2%	-0.4%	8.8%	9.4%	-0.6%	8.9%	9.1%	-0.2%	8.9%#	8.3%#	-0.6%

* I'w gadarnhau

Dosraniad chwarteri PYD	2009				2010				2011				2012			
	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1	Ch4	Ch3	Ch2	Ch1
Dosraniad PYD ysgolion cynradd – presenoldeb	12%	12%	21%	56%	18%	10%	25%	47%	28%	28%	22%	16%				
Dosraniad PYD ysgolion uwchradd – presenoldeb	40%	0%	40%	20%	60%	20%	20%	0%	80%	0%	0%	20%	0%*	20%*	40%*	40%*

GWAHARDDIADAU	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
Gwaharddiadau parhaol [nifer]	0		3		6		4			5		
Gwaharddiadau dros dro 5 diwrnod neu lai	50.8	6	62.2	11	38.0	6	35			35		
Gwaharddiadau dros dro 6 diwrnod neu fwy	5.9	11	10.6	20	15.9	21	10			10		
Cyfanswm gwaharddiadau dros dro	56.7		72.8		53.9		45			45		
Nifer cyfartalog y dyddiau a gollwyd oherwydd gwaharddiad	4.2	22	3.1	15	4.6	21	3.0			2.8		

LLEOEDD YSGOL	2009		2010		2011		2012			2013		
	%	safle	%	safle	%	safle	targed	perff'd	safle	targed	perff'd	safle
% cynradd lle cyfan heb ei lenwi	27.5%	21	27.1%	20	27.7%	21				23.5%		
% ysgolion cynradd gyda lle dros ben sylweddol	30.8%	11	38.5%	17	38.0%	17				30.0%		
% ysgolion cynradd wedi eu gorlenwi	3.9%	21	1.9%	21	2.0%	19				6.0%		
Net cynradd heb eu llenwi fel % o'r lle cyfan	15.0%	21	14.8%	21	15.0%	20				12.5%		
% uwchradd lle cyfan heb ei lenwi	23.1%	18	22.0%	17	23.0%	18				27.0%		
% ysgolion gyda lle dros ben sylweddol	40.0%	18	40.0%	17	40.0%	14#				40.0%		
% ysgolion uwchradd wedi eu gorlenwi	0.0%	14*	0.0%	11**	0.0%	14##				0.0%		
Net uwchradd heb eu llenwi fel % o'r lle cyfan	10.5%	17	10.0%	17	10.5%	18				12.0%		

*9 sir ar 0%; ** 11 sir ar 0%; # 3 sir ar 40%; ## 9 sir ar 0% **Mae angen ystyried yr uchod ar y cyd â'r wybodaeth a ddarperir yn atodiad 2.**

DRAFT

Adran 5 - Cynllun Rheoli Prosiect

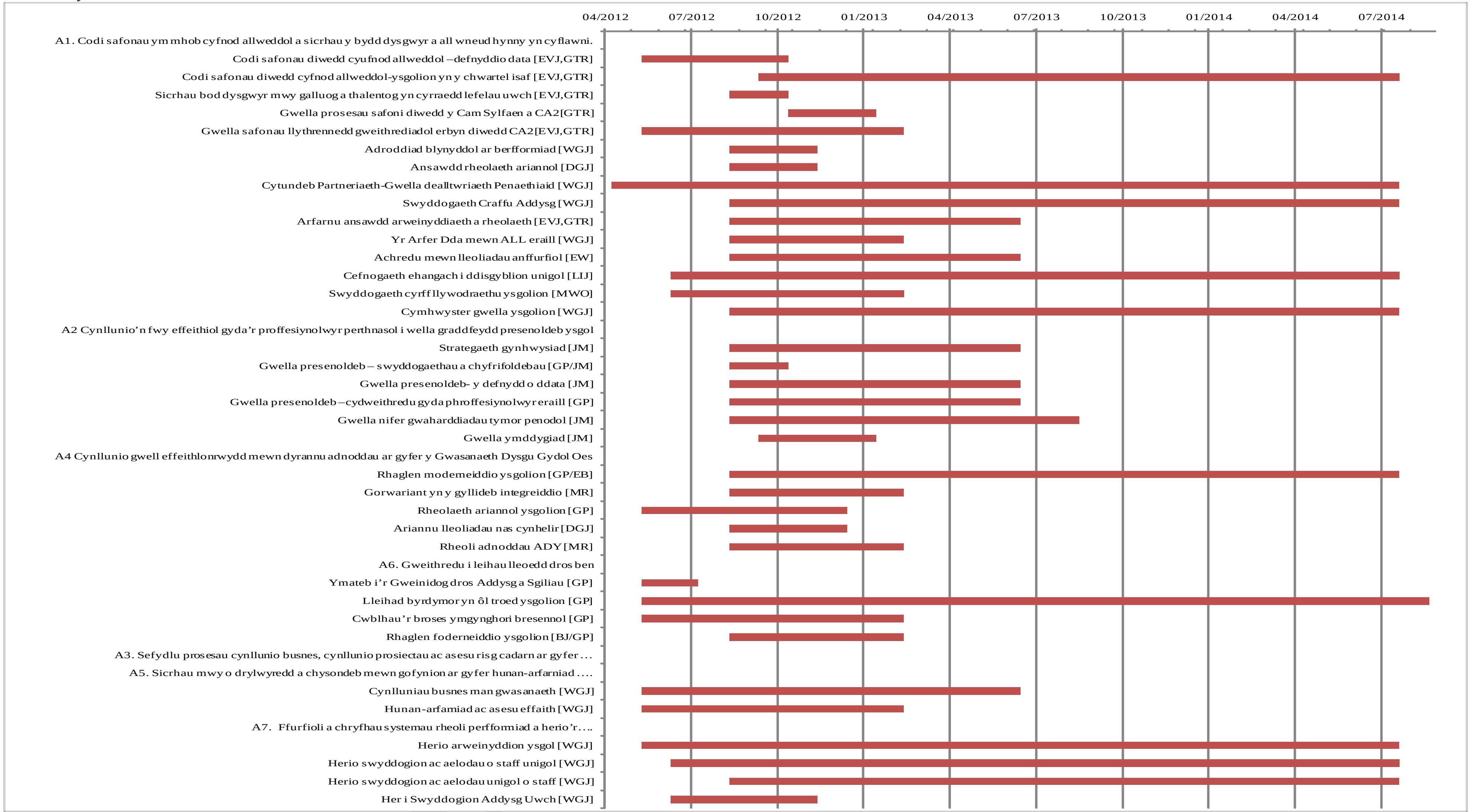

Atodiad A

Darn allan o ymateb i lythyr y Gweinidog mewn perthynas â lleoedd dros ben

Mae aelodau etholedig Ynys Môn a'r Tîm Arweinyddiaeth Uwch newydd yn ymroddedig i weithio mewn **partneriaeth** â Llywodraeth Cymru, o dan arweiniad a her adeiladol y Comisiynwyr, i greu gweledigaeth hirdymor newydd ar gyfer yr ynys a'i hysgolion..

Mae ar yr Ynys Môn Newydd eisiau i bob plentyn, pob unigolyn ifanc, pob dysgwr, lle bynnag y maent, gyflawni eu potensial llawn a bod yn barod i chwarae rhan weithredol fel dinasyddion cyfrifol a phencampwyr cymunedol. Er mwyn sylweddoli hyn, ac er mwyn cyfrannu at weledigaeth uchelgeisiol Llywodraeth Cymru ar gyfer Addysg yng Nghymru, rydym yn derbyn bod angen i ni godi safon addysg ar Ynys Môn. Gyda golwg ar hyn blaenoriaeth dderbyniol ar gyfer y Cyngor yw herio syniadau presennol, annog dyfeisgarwch a datblygu isadeiledd ysgol a fydd

- yn gyrru safonau addysgu a chyrhaeddiad i fyny,
- yn gwella canlyniadau addysgol i blant a phobl ifanc a thorri'r cysylltiad rhwng amddifadedd a chyrhaeddiad addysgol isel.
- yn ymatebol i'n cymdeithas, ein cymunedau a'n rhaglen gwella.

Yn fyr, mae ar Ynys Môn eisiau sicrhau ysgolion sector-arweiniol a safonau sector-arweiniol ar gyfer pob cymuned
a gyflawnir drwy gael ysgolion effeithiol ac adlewyrchol yn y lleoliad cywir, a arweinir gan Benaethiaid, gyda digon o allu Arweinyddol ar bob lefel. Bydd yr Ysgolion 21 Ganrif, addas i bwrpas, hyn yn

- rhoi sylw i anghenion pob plentyn neu unigolyn ifanc, gan gynnig cwricwlwm wedi ei bersonoleiddio a'i deilwrio;
- bod yn adnodd ar gyfer y gymuned gyfan, yn agor ei gyfleusterau ar gyfer defnydd cymunedol, gan ddarparu cyfleoedd ehangach i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd gymryd rhan mewn chwaraeon, chwarae, hamdden, gweithgareddau diwylliannol a dysgu, a chynnig mynediad haws i wasanaethau plant eraill o fewn yr ardal leol;
- sicrhau ymrwymiad rhieni a gofalwyr yn nysgu a datblygiad y plentyn a hwyluso mynediad i gefnogaeth i gynorthwyo rhieni a gofalwyr i wneud hyn yn fwy effeithiol;
- gosod pwyslais cryfach hyd yn oed ar weithio mewn partneriaeth gydag ysgolion eraill a darparwyr addysg a hyfforddiant eraill a rhai sy'n cyflwyno gwasanaethau plant eraill yn yr ardal leol, boed o'r sector statudol, y trydydd sector neu'r sector annibynnol;
- cymryd cyfrifoldeb am wella canlyniadau i blant a phobl ifanc mewn ysgolion eraill;
- gosod TGCh wrth graidd addysgu a dysgu
- ymrwymo'n llawn ac yn effeithiol gyda chydweithredu isranbarthol a rhanbarthol ar welliannau ysgol.

Wrth wraidd yr agenda moderneiddio hwn bydd dymuniad y Cyngor i sefydlu, yn y tymor hwy, fentrau busnes cymdeithasol a chymunedol gyda golwg ar ddatblygu cymunedau bywiog a chynaliadwy. Mae ysgolion, ac arweinyddion ysgolion yn ganolog i sylweddoli'r weledigaeth dymor hwy ac mae dechrau da wedi ei wneud gyda pheilota'r trefniadau hyn drwy'r model Cymunedau Cyntaf newydd y bu Ynys Môn yn ei ddatblygu gyda Llywodraeth Cymru. Mae cynnydd ardderchog wedi'i wneud hefyd i sefydlu menter busnes cymunedol ym Miwmares, a yrrir gan bartneriaeth gyhoeddus, breifat a gwirfoddol, i sicrhau y gall y gymuned elwa o weithio gyda'i gilydd i ddarparu cyfleusterau y gall yr awdurdod lleol eu hariannu'n iawn fel y mae'n symud ei adnoddau i wasanaethau priflif megis ysgolion a gwasanaethau cymdeithasol.

DRAFT

Credwn fod gennym y gallu i ddod â chymysgedd o arbenigedd cyhoeddus, preifat a gwirfoddol at ei gilydd i sicrhau'r newid dyfeisgar a thrawsffurfiol sy'n ofynnol yn ein cyfundrefn addysg. Arddangosir hyn gan lwyddiant ffrydiau gwaith presennol a ddilynir gydag ystod o bartneriaid.

Hay Group®	Rydym yn gweithio gyda'r Hay Group® i ddatblygu Cynllun Datblygu Sefydliadol [CDS] cadarn wedi ei gynllunio i fod wrth wraidd gwelliannau strategol corfforaethol a sylweddol, megis rhesymoli eiddo ac yn arbennig isadeiledd ailfodelu ysgolion, yn erbyn amserlen a fframweithiau o ansawdd a gytunwyd. Mae'r CDS hefyd yn rhoi sylw i bwysigrwydd ymrwymiad dinasyddion mewn unrhyw raglen drawsffurfio uchelgeisiol. Mae hefyd yn cysylltu â meddwl rhyngwladol blaengar ar wella ysgolion, rheoli perfformiad a datblygiadau TGCh gan bartneriaid preifat eraill blaengar megis Cisco a CAMMS. Mae copi wedi ei atodi o gyflwyniad Hay Group ar Ddysgu 21ain Ganrif - mae hyn yn gosod pwyslais priodol ar ddatblygu arweinyddion gwydn sydd â meddwl beirniadol a sgiliau dyfeisgar wedi eu datblygu'n dda, arweinyddiaeth gysylltiedig o fewn ysgol a rhwng yr ysgol a'r gymuned, gan ddatblygu athrawon fel arweinyddion a galluogwyr dysgu a gosod ffocws didrugaredd ar ddysgu fel yr amlinellir isod.
Llywodraeth Cymru	Rydym yn gweithio gyda swyddogion LLC i ddefnyddio PSBA i harneisio potensial TGCh er budd pob dysgwr ac ysgogi adfywio economaidd a chymunedol. Rydym yn ymroddedig i symud yn gyflym i sefyllfa lle gall pob disgybl ddefnyddio TGCh i ddysgu yn eu lle, ar eu cyflymder ac yn eu hamser dewisedig - gweithdy dysgu wedi ei bersonoli sy'n ychwanegu at ddysgu a gwella ysgogiad. Rydym yn ymroddedig hefyd i ddatblygu unedau TGCh cymunedol i ddatblygu TGCh i hwyluso adfywio cymunedol ac economaidd ac i fynd i'r afael ag amddifadedd cymdeithasol. Mae arnom eisiau gosod Ynys Môn ar y blaen o safbwynt y defnydd o TGCh - bydd potensial i TGCh drawsffurfio ein hanghenion eiddo a'n haddysgu, ein dysgu a'n cyfathrebu yn ganolog i'r gyriant i godi safonau.
Partneriaeth Lleol	Rydym yn gweithio gyda Phartneriaethau Lleol [sefydliad nid er elw sydd yng nghydberchnogaeth yr ALl a Thrysorlys EM ac a ariennir yn rhannol gan grant cefnogi trethi ac yn rhannol o incwm gan gomisiynwyr y gwasanaeth] i ddatblygu achos busnes a phroses gaffael ar gyfer cyfrwng rhesymoli eiddo. Yn ei gyfarfod ar 23ain Gorffennaf 2012, penderfynodd Bwrdd y Comisiynwyr awdurdodi'r Prif Weithredwr i gynnal trafodaeth gyda Phartneriaethau Lleol i ymchwilio i'r posibilrwydd o ddatblygu LABV i resymoli gofynion eiddo a TGCh Cyngor Ynys Môn, yn cynnwys ysgolion.

Fel nodwyd yn llythyr blaenorol y Cyngor rydym yn derbyn yn llawn bod % y lle cyfan sydd heb ei lenwi yn rhy uchel yn y sectorau cynradd ac uwchradd a bydd yn gweithredu yn cynnwys Fframwaith Moderneiddio a Rhesymoli'r Polisi Darparu Ysgolion yn gyflym, yn unol â dymuniadau'r Gweinidog. Bydd angen edrych ar y rhaglen uchelgeisiol hon ar gyfer ailfodelu ysgolion ac o ganlyniad, bydd y Cyngor yn gweithredu rhaglen gadarn ar gyfer newid trawsffurfiol drwy'r dull a'r amserlen tri cham a ganlyn

DRAFT

1	Lleihau ôl-troed ysgolion unigol drwy gydleoli gwasanaethau'r cyngor mewn ysgolion unigol a'r defnydd dyfeisgar o TGCh i ddarparu bothau cymunedol ar gyfer cefnogi ac adnewyddu busnesau bach ac ymroi i uno a chau rhai ysgolion.	Erbyn Rhagfyr 2014
2	Bydd dull dyfeisgar o fynd at isadeiledd Ynys Môn (Cludiant, TGCh ac Eiddo) yn cael ei greu drwy bartneriaeth breifat/gyhoeddus a fydd yn creu cyfrwng cyflym fydd yn ymgorffori holl eiddo Ynys Môn, er mwyn caniatáu i'r rhaglen rhesymoli ysgolion fynd yn ei blaen heb angen caffael, cynllunio ac adeiladu a sicrhau rhaglen gyfalafol ar gyfer ysgolion. Bydd y dull hwn yn cael ei gyflunio gyda chaffael cydweithredol rhanbarthol ar gyfer cynllunio ac adeiladu. Mae hyn yn unol â datganiad ysgrifenedig y Gweinidog dros Addysg a Sgiliau a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2011 yn annog ffyrdd mwy dyfeisgar o ariannu prosiectau cyfalafol yn cynnwys partneriaethau gyda'r sector preifat.	Erbyn Ionawr 2014
3	Ailfodelu'r ddarpariaeth bresennol i sicrhau ysgolion addas i bwrpas yn y lleoliadau cywir. Wrth wraidd y datblygiad hwn bydd rhaglen fuddsoddi gyfalafol uchelgeisiol a dyfeisgar, yn seiliedig ar y cyfrwng cyflwyno llwybro cyflym a amlinellir uchod. Bydd y rhaglen foderneiddio'n cynnwys ➢ cynlluniau adeiladu newydd sy'n bodoli, ➢ uno ysgolion trwy gyfuniad o ffederasiynau ysgol a chau ac uno ar un safle dewisol; ➢ ad-drefnu dalgylchoedd yn seiliedig ar ailfodelu adeiladau ysgol presennol, cau ysgolion ac adeiladu ysgolion ardal newydd. ➢ cau ysgolion nad ydynt yn addas i bwrpas	Erbyn Ionawr 2015

Hyderaf fod yr uchod yn arddangos ein hymroddiad a'n dymuniad i ailfodelu'r isadeiledd ysgolion presennol a harneisio potensial TGCh i godi safonau a bywiogi ymrwymiad a datblygiad cymunedol. Byddwn yn gobeithio hefyd ei fod yn dangos yn glir bod galw am fothau cymunedol TGCh, gyda golwg ar yr heriau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol a wynebir ar hyn o bryd gan gymunedau ar Ynys Môn.

DRAFT

Atodiad 3

Gweithredu'r cynllun gweithredu ôl-arolygiad

Cefndir

Comisiynwyd Partneriaeth Isos gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chyngor Sir Ynys Môn i asesu capasiti'r gwasanaeth addysg i weithredu ei gynllun gweithredu ôl-arolygiad. Cynhaliwyd adolygiad cyflym ym mis Medi gan ddadansoddi data, adolygu strategaethau, ymweld â sampl o ysgolion cynradd ac uwchradd a chyfweld staff cyngor. Cafwyd ymateb cadarnhaol gan bawb a fu'n ymwneud â'r adolygiad. Buont yn agored, onest ac adfyfyriol. Mae'r nodyn byr hwn yn cyflwyno'r adborth dechreuol i gynorthwyo datblygiad y cynllun gweithredu ôl-arolygiad.

Yr her

Gyrrodd canlyniad arolygiad ESTYN don o arswyd drwy gymuned addysg yr ynys. Yn aml mae arolygiadau o'r fath yn gweithredu fel catalydd ar gyfer newid a chredwn y dylid gweld y foment hon fel cyfle i ddwyn y sector ynghyd a thrawsnewid y rhagolygon ar gyfer dysgwyr ym Môn. Y mae arwyddion cadarnhaol yn nadansoddiad 2012 a chanlyniadau asesu sy'n rhoi sylfaen gadarn i adeiladu arni. Uchelgais Ynys Môn yn y lle cyntaf ddylai fod cael y deilliannau gorau yng Nghymru i ddysgwyr. Yn 2011, pe bai 70 yn rhagor o ddysgwyr Blwyddyn 11 wedi cyrraedd y trothwy Lefel 2, yn cynnwys Saesneg/Cymraeg a mathemateg, Ynys Môn fyddai'r awdurdod a berfformiodd orau yng Nghymru gyfan. Cyfateba hyn i 14 dysgwr Blwyddyn 11 ym mhob ysgol uwchradd yn cyrraedd y trothwy. Mae manteision o fod yn ynys fach a dylai ffocws di-ildio ar berfformiad pob disgybl ym mhob ysgol fod yn ganolog i'n ffordd o feddwl wrth edrych tua'r dyfodol.

Y Cynllun Gweithredu Ôl Arolygiad

Credwn fod y cynllun yn canolbwyntio ar y meysydd cywir yn nhermau'r "beth" sydd angen ei wneud. Ein brîff yw canolbwyntio ar "sut" y gwneir hynny. Mae'n hanfodol i'r cynllun gweithredu ddangos bod y cyngor wedi ymateb i argymhellion ESTYN yn ei ymagwedd tuag at weithredu. Mae rhai profion y dylid eu cymhwyso i'r cynllun i weld a yw'n addas i bwrpas yn y cyswllt hwn:

1. Pa mor ddigonol yw'r *capasiti* i weithredu'r cynllun ar ben ymrwymiadau eraill?
2. Faint o *gyflymder a brys* a amlygir yn y gweithredoedd a'r effeithiau arfaethedig?
3. A oes mesurau llwyddiant addas i *werthuso effeithiau* a monitro cynnydd?
4. Pa mor eglur yw'r berchnogaeth a'r ddealltwriaeth o bob gweithred i sicrhau *atebolrwydd*?
5. Pa mor dda yw lleoliad y cynllun o fewn y *strategaeth dymor hir* ar gyfer addysg?

Defnyddia'r nodyn yma'r pum prawf uchod fel y strwythur i adrodd yn ôl ein canfyddiadau dechreuol.

Capasiti

Wrth ystyried "capasiti" mae'n bwysig dadelfennu'r term cyffredinol hwn a diffinio'n fanwl gywir beth yw'r gofynion capasiti. Credwn fod penodi'r Cyfarwyddwr Addysg newydd yn gam cadarnhaol ymlaen a fydd yn darparu'r arweiniad angenrheidiol i weithredu'r cynllun yn effeithiol. Rydym hefyd o'r farn fod digon o gapasiti o ran nifer y swyddi yn y gwasanaeth addysg i ymwneud â 54 ysgol. Mae ysgolion yn amlwg yn gwerthfawrogi rhai agweddau o'r gwasanaeth ac yn eu gweld fel cryfderau, yn arbennig y gwasanaethau gwella ysgolion a gomisiynir oddi wrth Cynnal. Fodd bynnag, credwn y bydd angen i'r cyngor fynd i'r afael â'r ystyriaethau "capasiti" a ganlyn er mwyn gweithredu'r cynllun yn effeithiol.

- Mae ysgolion wedi colli hyder yn y gwasanaeth addysg. Rhaid delio â hyn fel mater o frys. Mae'r cwestiwn o gapasiti'n ymwneud, nid yn gymaint â chreu swyddi newydd, ond yn hytrach â chael y sgiliau cywir yn y llefydd priodol. Mae'r "cap" a osodwyd ar gyflogau staff yn rhwystr i ddenu talent o'r ysgolion i'r gwasanaeth a allai helpu yn y cyswllt hwn.
- Mae angen gwell eglurhad o swyddogaeth a disgwyliadau ysgolion a'r gwasanaeth fel na ddisgwylir i'r gwasanaeth gwrdd â gofynion diangen. Mae tuedd i'r gwasanaeth fod y man galw cyntaf ar gyfer llawer o faterion y gellid naill ai eu datrys o fewn yr ysgol neu drwy siarad ag ysgol arall. Dylid gweld yr angen i leihau dibyniaeth ar y gwasanaeth, a hynny yn ei dro yn adeiladu capasiti ysgolion i helpu ei gilydd, fel cam angenrheidiol wrth symud ymlaen.
- Dylai'r gwasanaeth dynnu ar gapasiti ei ysgolion mewn ffordd fwy systematig a rhagweithiol i gefnogi'r dasg o wella ysgolion - gan weithredu mewn partneriaeth gyfartal. Gellid gwneud hyn yn ddefnyddiol mewn dwy ffordd. Yn gyntaf, gwneud defnydd craffach o'r gwahanol grwpiau sy'n cynrychioli ysgolion a rhoi iddynt y dasg o ddatblygu strategaethau a dulliau ar gyfer gwella ysgolion. Yn ail, comisiynu ysgolion i gefnogi a herio ysgolion eraill (e.e. darparu arian i alluogi arweinydd canol o adran fathemateg lwyddiannus i weithio gydag ysgol arall sydd angen cymorth).
- Mae gan staff y gwasanaeth feysydd llafur eang gyda dyletswyddau sy'n amrywio o ran pwysigrwydd a maint. Mae cryn berygl na all staff arbenigo yn eu gwaith o fod ag amrediad mor eang o ddyletswyddau, ac y byddant yn colli golwg ar y prif flaenoriaethau. Mae angen i'r gwasanaeth flaenoriaethu ei swyddogaethau ac adnabod meysydd lle gallai: a) roi heibio'r gwaith yn gyfan gwbl; b) caniatáu i ysgolion arwain gyda dim ond ychydig iawn o gefnogaeth / dim cefnogaeth o gwbl gan y gwasanaeth; neu c) canol corfforaethol y cyngor yn arwain yn llawn (e.e. lle mae gorgyffwrdd â'r swyddogaethau cyllid ac adnoddau dynol pan fo angen mewnbwn arbenigol addysg).
- Gyda'r symud at weithdrefnau rhanbarthol newydd mae dwy risg y mae'n rhaid eu rheoli'n ofalus. Yn gyntaf mae angen i'r cytbwysedd rhwng cefnogaeth a her a ddarperir ar hyn o bryd gan Cynnal barhau dan y model rhanbarthol newydd ar gyfer gwella ysgolion, neu mewn rhyw ffordd arall. Yn ail, rhaid i'r broses o symud i'r trefniadau newydd fod mor esmwyth â phosibl gydag ysgolion yn y tymor byr yn parhau i dderbyn yr un gefnogaeth ansawdd uchel ag a dderbyniant ar hyn o bryd gan Cynnal.

Cyflymder a brys

Mae'r ystyriaethau cyflymder a brys yn ymwneud yn gymaint â'r graddau y mae'r gwasanaeth yn gweithredu'n rhagweithiol (proactive) yn hytrach nag adweithiol (reactive) ag ydyw ynghylch cyflymder gweithredu mesurau'r cynllun. Mae enghreifftiau o'r gwasanaeth addysg yn ymateb i arolygiadau ysgolion ESTYN drwy gyflwyno mesurau cefnogi a herio dwys y dylent fod wedi cael eu cyflwyno'n rhagweithiol ymlaen llaw. Yn aml, ni ymatebir yn gyflym i arwyddion clir gan adael problemau i gyniwair a gori. I ddelio â hyn, teimlwn y gellid cryfhau'r camau gweithredu dan A1 o ran y ffordd y mae'r gwasanaeth yn categoreiddio a monitro ysgolion. Awgrymwn ddatblygu grid sengl yn dangos perfformiad pob ysgol yn erbyn cyfres o ddangosyddion allweddol, gwybodaeth fuddiol arall (e.e. arweinwyr newydd eu dyrchafu), diweddariadau yn dilyn ymwneud diweddar ag ysgolion (e.e. adolygiad addysgu a dysgu) a'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio i gefnogi camau gweithredu. Dylid defnyddio'r grid yn ogystal i werthuso effeithiau ac fel y sail ar gyfer atebolrwydd. Gweithredai fel ffynhonnell wybodaeth sengl i'w chraffu gan arweinwyr o'r cyngor trwodd i'r ysgolion.

Gwerthuso effeithiau

Ymarferiad defnyddiol yw darllen pob gweithred a gofyn "sut fyddwn ni'n gwybod?" bod mesur wedi cael ei weithredu'n effeithiol ac wedi cael yr effaith ddisgwyliedig ar ddeilliannau. Mae'r cynllun yn ceisio diffinio llwyddiant, ond dylid gwneud hynny'n fwy cyson ar draws pob cam gweithredu. Hefyd, yn dilyn ymlaen o'r pwynt uchod ynglŷn â chyflymder a brys, mae llawer o'r mesurau llwyddiant yn seiliedig ar ddangosyddion perfformiad blynyddol. Yn dilyn ein sylwadau dechreuol ynghylch ffocws ar bob dysgwr, teimlwn y dylai'r awdurdod fedru defnyddio data cynnydd disgyblion i dracio'n dymhorol eu cynnydd yn yr ysgolion fel y gellir gwerthuso effeithiau wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi. Mae ysgolion eisoes yn defnyddio data o'r fath, felly mater ydyw o goladu ystadegau sy'n bodoli – tasg a ddylai fod yn gymharol syml. Byddai'r data hwn wedyn yn sylfaen i'r grid a grybwyllwyd uchod ac yn bwydo mewn i'r broses o sicrhau atebolrwydd cadarnach.

Atebolrwydd

Mae dau brif fater mewn perthynas ag atebolrwydd. Yn gyntaf, rhaid bod yn glir pwy sy'n gyfrifol am y polisi neu'r agwedd benodol o'r gwasanaeth dan sylw. Yn aml mae hyn yn aneglur gan fod gan unigolion o fewn y gwasanaeth amrediad mor eang o ddyletswyddau sydd yn aml yn gorgyffwrdd. Yr ail yw gofalu y caiff y mesurau eu dilyn i sicrhau eu bod yn cael eu gweithredu yn ôl yr amserlen a bod yr effeithiau yn cael eu gwerthuso. Credwn y byddai'r camau a awgrymwyd mewn perthynas â datblygu'r grid, wedi ei atgyfnerthu gan ddata tymhorol am gynnydd disgyblion a defnydd cyson o'r wybodaeth ar draws y fforymau, yn cryfhau atebolrwydd.

Strategaeth dymor hir

Mae'r cynllun gweithredu ôl-arolygiad, yn hollol gywir, yn mynd i'r afael â materion brys. Fodd bynnag, byddai'n ddefnyddiol trafod y rhain gyda'r ysgolion a phartneriaid eraill yng nghyd-destun gweledigaeth addysg dymor hir Ynys Môn. Byddai hyn hefyd o gymorth i ddelio â rhai o'r materion strategol a godwyd gan ESTYN. Credwn y dylai'r drafodaeth hon ynghylch natur system addysg Môn ymhen pum mlynedd symud yn gyflym tuag ateb y cwestiynau a ganlyn:

- Sut y gellir dirprwyo rhagor o adnoddau i ysgolion mewn ffordd sydd mewn gwirionedd yn grymuso ysgolion a rhoi iddynt fwy o lais yn y modd y defnyddiant yr adnoddau hynny?
- Sut y gall ysgolion gynnig mwy o gefnogaeth i'w gilydd a bod yn llai dibynnol ar wasanaethau awdurdod lleol neu ranbarthol?
- Pa atebion dyfeisgar fyddai'n arwain at well cytbwysedd rhwng lleihau cost cynnal ysgolion bach a sicrhau fod gan gymunedau fynediad lleol at ddarpariaethau?
- Gyda llawer o arweinwyr presennol ysgolion yn nesáu at ymddeol o fewn y pum mlynedd nesaf, sut ydym yn buddsoddi yn y genhedlaeth nesaf o arweinwyr, a pha fodelau gwahanol ddylem eu hystyried ar gyfer llywodraethiad ysgolion (e.e. ffederasiynau)?

Atodiad 4

Adolygu Cynllun Gweithredu Ol-arolygiad Ynys Môn

Ym Mai 2012 cyhoeddodd Estyn eu hadroddiad yn dilyn arolygiad o ansawdd gwasanaethau awdurdod lleol Ynys Môn i blant a phobl ifanc. Dywedodd yr adroddiad fod gwasanaethau'n anfoddhaol a bod y gallu i wella'n anfoddhaol. Amlygwyd nifer o bryderon gan Estyn:

- bod safonau ar gyfer plant a phobl ifanc islaw'r hyn y gellid ei ddisgwyl ym mhob cyfnod allweddol;
- bod cyfraddau presenoldeb mewn ysgolion uwchradd yn annerbyniol o isel;
- bod y gwasanaeth gwella ysgolion yn annigonol;
- nad oes digon o gynnydd wedi'i wneud i gynllunio ar gyfer lleoedd mewn ysgolion;
- nad yw arweinyddiaeth weithredol wrth gyflwyno addysg wedi ysgogi gwelliannau mewn meysydd o danberfformio, ac nid yw ysgolion a swyddogion wedi cael eu dwyn i gyfrif; ac
- nid yw prosesau cynllunio busnes ac asesu risg wedi bod yn ddigon trylwyr i nodi a mynd i'r afael ag arafwch y cynnydd mewn gwasanaethau addysg ac ysgolion.

Nodwyd saith maes allweddol y dylai'r awdurdod ganolbwyntio arnynt:

- Codi safonau ym mhob cyfnod allweddol a gwneud yn siŵr bod pob dysgwr a all wneud hynny gyflawni llythrennedd gweithredol erbyn diwedd cyfnod allweddol 2;
- Cynllunio'n fwy effeithiol gyda'r gweithwyr proffesiynol perthnasol i wella cyfraddau presenoldeb ysgolion;
- Sefydlu prosesau cadarn ar gyfer cynllunio busnes, cynllunio prosiectau ac asesu risg i broffesiynoli cyflwyno gwasanaethau addysg yn weithredol;
- Cynllunio effeithlonrwydd gwell wrth ddyrannu adnoddau ar gyfer y Gwasanaeth Dysgu Gydol Oes;
- Sicrhau mwy o drylwyredd a chysondeb yn y gofynion ar gyfer hunan-arfarnu yn weithredol ac yn strategol;
- Cymryd camau i leihau nifer y lleoedd dros ben; a
- Ffurfioli a chryfhau systemau rheoli perfformiad a herio perfformiad ysgolion a swyddogion.

Wrth wraidd yr argymhellion hyn yr oedd cyfres o themâu allweddol:

Yn gyntaf, nid oedd y Cyngor yn canolbwyntio ar y modd y mae'n dadansoddi, defnyddio a rhannu'r data a fedda i adnabod effeithiau, cynllunio'n strategol, canolbwyntio adnoddau, cefnogi gwelliannau cyfredol a dal nhw eu hunain ac eraill i gyfrif.

Yn ail, mae diffyg dealltwriaeth ymhlith ysgolion ac eraill o'r pethau y maent yn atebol drostynt a'u swyddogaethau, a'r modd y maent yn bwydo mewn i'r darlun mawr mewn perthynas â gwella ysgolion.

Yn drydydd, mae cnewyllyn arwyddocaol o ysgolion a materion addysg lle na wneir cynnydd neu lle nad yw cynnydd yn digwydd yn ddigon cyflym.

I grynhoi, un o themâu creiddiol yr adroddiad oedd bod newid yn dechrau cael ei weld mewn rhai meysydd ond bod hynny'n digwydd yn rhy araf. Nid oedd yr

awdurdod yn llwyddo i gyfannu'r cylch rheoli perfformiad (cysylltu data â chanlyniadau).

Mae'n eglur bod angen newid sylfaenol yn y cynnydd a gyflawnir. Mewn perthynas â gwella ysgolion mae'n allweddol bwysig bod Ynys Môn yn dangos medr i fynd i'r afael go iawn â'r sefyllfa, sicrhau gwelliannau cyflym ac adeiladu hyder yng ngallu'r sir i wneud hynny. Mae gan Ynys Môn ei chynlluniau uchelgeisiol ei hun ar gyfer newid ac, yn arbennig, ar gyfer defnyddio technoleg i ddarparu ysgolion ac addysg 21ain Ganrif. Yn y cyswllt hwn, y cwestiynau allweddol i Ynys Môn fydd:

- Sut mae dyrchafu golygon o ganolbwyntio ar wella cynllunio i sefyllfa a fydd yn galluogi newid ar draws y system gyfan?
- Sut mae cynyddu dyheadau pawb ym Môn a chreu diwylliant o berfformiad uchel?
- Sut mae sicrhau fod y newidiadau'n goroesi a gwreiddio mewn perthynas â sialensau a fu'n bodoli ers amser maith?

Mae'r cwestiynau yma'n amlygu pwysigrwydd arweinyddiaeth a'r angen i ysgolion a gwasanaethau ieuenctid Môn, a'r awdurdod lleol, ddilyn llwybr o newid wrth symud ymlaen i'r dyfodol. Yn ogystal â phrosesau, cynlluniau gweithredu a systemau newydd bydd angen arweiniad wedi ei ffocysu a newid diwylliant.

Mae ein hadolygiad o'r cynllun gwella Perfformiad, gan hynny, yn canolbwyntio ar y mater allweddol o sicrhau newid cynaliadwy. Mae'n tynnu ar ein profiad a'n gwaith ar draws cannoedd o sefydliadau yn y sectorau cyhoeddus a phreifat yn y meysydd cefnogi newid, effeithiolrwydd trefniadau a systemau a chyflawniad strategol. Mae hefyd yn elwa o'n profiad penodol mewn ysgolion, adrannau addysg awdurdodau lleol ac asiantaethau addysg cenedlaethol. Ac mae'n tynnu ar ein dealltwriaeth o'r syniadau a'r arferion gorau ar gyfer cyflawni gwelliannau a newid mewn ysgolion unigol ac mewn systemau ysgol. Nid ydyw'n mynegi barn nac yn cynghori ynghylch strategaethau addysg penodol, e.e. strategaethau cynhwysiad neu ymyriadau cwricwlwm.

Ysgrifennwyd llawer ynghylch sut i newid systemau yn y maes addysg. Un fframwaith sylfaenol ar gyfer yr adolygiad hwn yw syniadau un o feddylwyr a diwygwyr allweddol y maes addysg: Michael Fullen. Gan dynnu ar brofiad blynyddoedd lawer o ymchwil mae Fullen yn nodi saith maes allweddol os am newid systemau:

1. Mae pob plentyn yn medru dysgu
2. Cael nifer fach o flaenoriaethau allweddol
3. Arweiniad penderfynol / glynu'n glos wrth y neges
4. Capasiti torfol
5. Strategaethau wedi eu diffinio'n fanwl
6. Atebolrwydd deallus
7. "Pawb" yn golygu pawb.

(Michael Fullen, The big ideas behind whole system reform, 2010)

Adolygu'r Cynllun Gweithredu Ôl Arolygiad

Mae'r Cynllun Gweithredu Ôl Arolygiad yn mynd i'r afael â'r materion a godwyd gan Estyn yn eu saith argymhelliad. Gellir crynhoi'r cynnwys fel a ganlyn:

Targedu cefnogaeth ➢ Cefnogaeth wedi ei dargedu'n glir at yr ysgolion gyda'r angen mwyaf ➢ Ail ymweld â strategaethau mewn meysydd blaenoriaeth, eu hail ddatblygu a'u diwygio	Cryfhau atebolrwydd ➢ Diwygio cytundebau partneriaeth ac ail gadarnhau atebolrwydd pawb ➢ Gwella systemau rheoli perfformiad, yn cynnwys proffiliau ysgol, gwneud defnydd mwy egnïol o ddata, ymgysylltu ag aelodau, llywodraethwyr etc. ➢ Gwreiddio prosesau hunan werthuso ➢ Ffocws cryfach ar osod targedau mewn ysgolion ➢ Cynlluniau gweithredu'n bodoli ym mhob ysgol ar gyfer meysydd allweddol.
Datblygu medrau addysgu ➢ Deunyddiau'n arddangos yr arferion gorau ➢ Parhau i ddefnyddio cymunedau dysgu proffesiynol ➢ Datblygu sgiliau athrawon mewn meysydd blaenoriaeth, e.e. llythrennedd	Cynllunio / darparu adnoddau strategol ➢ Cynlluniau corfforaethol i ddelio â materion megis darparu adnoddau i ysgolion ➢ Cynllun newydd ar gyfer Gwella Penaethiaid Ysgol a Chynllun Datblygu Trefniadaeth Gorfforaethol ➢ Gwell defnydd o ddata i gynllunio'n strategol, e.e. cyllido llefydd nas cynhelir

Mae amrediad y cynllun yn gynhwysfawr ac mae'n canolbwyntio ar y camau allweddol i ddatblygu polisïau a fframweithiau a fydd yn cefnogi newid. Yn anochel, fodd bynnag, yn yr adolygiad hwn mae ffocws ein sylwadau ar y rhannau hynny o'r cynllun y teimlwn y gellid eu cryfhau.

Nodwn hefyd ein bod yn sylweddoli mai dogfen fewnol yw hon wedi ei chynllunio ar gyfer Estyn. Serch hynny, mae'n bwysig gweld y cynllun yn ogystal fel datganiad o fwriad a'r fframwaith allweddol y mesurir llwyddiant y Gyfarwyddiaeth yn ei herbyn. Ac felly, mae llawer o'r pethau a amlygwn yn ymwneud nid yn gymaint â'r gyfres o dasgau a adnabuwyd fel rhai pwysig, eithr yn ymwneud mwy â'r fframwaith a'r egwyddorion strategol ehangach y maent yn ffurfio rhan ohonynt a'r gwaith

angenrheidiol i alluogi newid i ddigwydd. Efallai nad yw'n briodol eu cynnwys yma, ond y mae'r ystyriaethau hyn yn allweddol serch hynny ac mae angen eu lleisio, eu cyfathrebu a'u hymgorffori mewn camau gweithredu yn rhywle arall.

Yr achosion sylfaenol

Mae'r cynllun gweithredu'n ymateb yn llawn i argymhellion Estyn ac yn dadansoddi tueddiadau yn erbyn meysydd targed allweddol. Fodd bynnag, byddai'r cynllun yn cael ei gryfhau drwy gyfleu ymdeimlad clir o ddadansoddiad annibynnol o'r data perthnasol i faterion a meysydd allweddol ac, yn wir, yr hyn sy'n bosibl yn nhermau newid. Rhoddai hyn hyder fod yr awdurdod wedi deall achosion sylfaenol y materion dan sylw a'i fod yn canolbwyntio'i egni ac adnoddau ar y meysydd hynny lle ceir yr effaith fwyaf. Byddai hefyd yn dechrau modelu ffordd fwy strategol o ddefnyddio data fel y mae adroddiad Estyn yn ei ddeisyf.

Ffocws strategol

Mae'r weledigaeth ar gyfer Ynys Môn wedi ei chynnwys yn Atodiad 2 ond nid oes fframwaith trosolwg (overarching) yn cwmpasu pob un o'r gweithgareddau arfaethedig. Byddai o gymorth i osod allan y bwriad strategol a dangos sut y bydd pob elfen o'r cynllun gwella yn cydblethu a gwireddu canlyniadau. Heb fframwaith o'r fath, a mynegiant clir o'r materion allweddol cyfredol, mae perygl y bydd "cyfanswm" y gweithgareddau'n syrthio'n brin o'r canlyniadau angenrheidiol.

Yr Arferion Gorau: Beth sy'n gweithio?

Mae ein hymchwil a phrofiad yn y maes gwella addysg yn rhoi inni sylfaen gadarn o dystiolaeth o'r pethau sy'n gweithio wrth geisio gwella systemau addysg.

- Mae ffocws yn allweddol – nifer fach o flaenoriaethau, yn cael eu cyfathrebu'n barhaus, wedi eu gwreiddio ym mhob dim a chael eu cefnogi gan ymgyrchoedd wedi eu targedu a'u gwerthuso.

- Mae diwylliant yn cyfrif – ni fydd targedau'n arwain at lwyddiant os nad oes dyheadau uchel gan bawb cysylltiedig, o'r tîm gwella addysg i'r ysgolion a'r athrawon. Mae'n ymwneud â chredu *bod* safonau uwch mor bosibl â'r egwyddorion trefniadol sy'n bwydo a chyfarwyddo pob gweithgaredd.

"Cyfeiriodd un pennaeth at "ddiffyg teimlad o frys" mewn perthynas â gwella canlyniadau a diffyg perchnogaeth gyffredinol dros y mater tu hwnt i'r meysydd craidd. Mae hyn wedyn yn dod yn rhan o'r "newid diwylliant" angenrheidiol i newidiadau ddigwydd. Dywedodd un pennaeth mai rhan fawr o'u llwyddiant i wella oedd newid eu hethos i "rwy'n medru gwneud" ac agwedd "peidiwch byth â rhoi'r gorau iddi". Cyfeiriodd pennaeth arall at y neges seicolegol os yw staff yn fodlon mynd allan o'u ffordd i helpu pawb i lwyddo a chynyddu dyheadau a hyder."

Adroddiad Coleg Cenedlaethol ar wella ysgolion:
(http://www.nationalcollege.org.uk/docinfo?id=149410&filename=sustainable-strategies-for-school-improvementfull- report.pdf)

- Rhaid bwydo ac adeiladu cred drwy ddarparu enghreifftiau o ymarfer ac enillion cyflym sy'n tyfu fel caseg eira a sbarduno momentwm
- Mae'n hanfodol cael ffocws ar wella addysgu a dysgu ac adeiladu capasiti torfol.

Yn absenoldeb y fframwaith trefniadol hwn mae'n anodd adrodd stori gref am yr angen i newid mewn ffordd sy'n sbarduno pobl eraill ac yn ddealladwy iddynt - yn arbennig ymgysylltu ag ysgolion mewn ffordd sy'n canolbwyntio eu hynni ar y pethau iawn a chreu ymdeimlad o optimistiaeth.

Yn ail, i atgyfnerthu'r fframwaith strategol glir, awgrymwn eich bod yn rhannu gweithgareddau'n gyfnodau gwaith eglur. Byddai hyn yn galluogi eich rhanddeiliaid nid yn unig i ddeall cyfeiriad y daith ond hefyd i deimlo'n rhan o'r cynnydd. Heb strwythur o'r fath, mae perygl y bydd y drefn lywodraethol yn canolbwyntio'n ormodol ar bob manylyn unigol gan golli golwg ar ddarlun ehangach y newid. Bydd ystyried y modd yr ymgorfforwch ddangosyddion unigol yn y ffordd y mynegwch gynnydd yn erbyn cyfeiriad y darlun cyfan yn elfen allweddol o'r gwaith sy'n cael ei gynllunio ar brosesau rheoli perfformiad (fel y cânt eu mynegi yn y cynllun Trawsnewid Corfforaethol). Felly hefyd yr angen i sicrhau eich bod yn ystyried dangosyddion galluogi (enabling indicators) a fydd caniatáu ichi ddeall y cyfeiriad yr ydych yn teithio iddo. Diau y bydd yn bwysig gweithredu dull cerdyn sgorio cytbwys sy'n rhoi sylw i elfen "pobl" y newid arfaethedig.

Yn olaf, byddai gweithredu fesul cyfnod yn caniatáu ichi gofnodi cynnydd yn fwy eglur a dathlu a hyrwyddo enillion cyflym yn erbyn llwybr eglur tuag at newid.

Egwyddorion newid – yr elfen "sut"

Mae'r cynllun yn datgan yn glir y gweithgareddau disgwyliedig ond mae'n llai amlwg "sut" y cyflawnir y pethau hyn a beth yw swyddogaethau cymharol y Gyfarwyddiaeth, y tîm gwella ysgolion a'r gymuned ysgolion. Bydd llwyddiant y cynllun yn dibynnu ar ailddiffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau'n ddiamwys. Nodwn eich camau i ailddiffinio'r cytundeb partneriaeth a'r fframwaith rheoli perfformiad. Mae'r broses o wella yn siwrnai o newid a bydd raid rhoi sylw gwirioneddol i'r modd yr ymgysylltir ag arweinyddion, athrawon a staff yr awdurdod mewn perthynas â newid, delio â'r elfennau diwylliannol a dyheadol sy'n rhwystrau yn y ffordd a newid dulliau gwaith er mwyn gwireddu strategaethau a phrosesau newydd. Mewn geiriau eraill, mae datblygu strategaethau a deunydd cwricwlaidd neu fframweithiau atebolrwydd oll yn elfennau allweddol o sicrhau gwelliannau, ond mae "sut" y gwneir hynny cyn bwysiced bob tamaid. Fel y dywedodd un o'r meddylwyr mwyaf blaengar yn y maes rheoli newid:

"Mae strategaeth fuddugol yn cyfuno nodau dadansoddol gadarn ac uchelgeisiol gyda dulliau sy'n helpu pobl i brofi nodau newydd - nodau sy'n aml yn uchelgeisiol iawn, yn gyffrous, yn ystyrlon a dyrchafol – gan greu penderfyniad dwfn i symud a gwneud iddo ddigwydd."

Kotter (2008)

Mae hyn yn rhannu'n nifer o wahanol agweddau:

Yn fewnol yn yr adran:

- Mae adroddiad Estyn yn gofyn am newid sylfaenol yn y gwasanaeth a roddir gan y tîm. Mae'n cynnig cyfle nid yn unig ar gyfer arferion a gweithdrefnau newydd ond hefyd ffocws newydd wrth symud ymlaen. Yn ein barn ni, byddai'n anodd i'r adran ymgysylltu ag ysgolion mewn perthynas â newid heb yn gyntaf edrych yn fewnol arni hi ei hun a sicrhau aliniad o amgylch y weledigaeth a'r dyhead i newid. Diau fod llawer yn teimlo briwiau digwyddiadau diweddar ac mae her wirioneddol mewn ymrwymo a chymell y tîm yn y cyswllt hwn a symud y ffocws o 'done to'. Unwaith eto mae hyn yn golygu camu'n ôl oddi wrth fanylion y dasg ar y gweill a mewnoli'r darlun cyfan. Yn ei hanfod, wrth ichi gyflwyno systemau a phrosesau rheoli perfformiad newydd, mae'n allweddol sylweddoli pwysigrwydd elfennau "dynol" y newid hwn.

- Cam elfennol yn y broses fydd cynorthwyo eich tîm i ddeall eu swyddogaethau yn cefnogi gwelliannau a lle y dylent ganolbwyntio eu hamser a'u hegni yn y dyfodol. Yn arbennig, ystyriwch sut y gallwch eu cynorthwyo i edrych o'r newydd ar y pethau a wnânt a'u swyddogaeth wrth geisio cytbwysedd rhwng atebolrwydd a galluogi?

- O gofio ffocws y tîm wrth symud ymlaen, mae'n bwysig gofyn pa swyddogaethau a galluoedd yr ydych eu hangen mewn tîm gyda ffocws o'r fath i'r dyfodol. Ymddengys yn berthnasol inni ofyn sut fyddwch yn galluogi eich timau i gynnal y drafodaeth anodd hon?

Deallwn y delir â'r cwestiynau hyn gan y cynllun Trawsnewid corfforaethol sy'n cael ei gwblhau. Mae'n bwysig gofalu fod yr elfennau yma'n cael eu gweld fel "galluogwyr" allweddol wrth gael y maen i'r wal o fewn y Gyfarwyddiaeth yn y dyfodol.

Yn allanol gyda'r ysgolion:

- Fel y dywedodd tîm y Gyfarwyddiaeth eu hunain – yr allwedd i lwyddiant fydd ymgysylltu â'r ysgolion. Rhaid rhoi sylw gofalus i'r "stori" a gyflwynir iddynt a sut y bwriadwch gael yr ysgolion i rannu eich dyheadau ar gyfer newid.

- Mae rhai cwestiynau penodol ynghylch sut y byddwch yn ymgysylltu a chael athrawon i fod yn rhan o'r broses o ailymweld â strategaethau a deunydd cwricwlwm yn unol â'r blaenoriaethau, a gwella addysgu.

- Yn ehangach, mae pryd i gyfarwyddo a phryd i ymgynghori yn ystyriaeth allweddol. Bydd yr ateb yn dibynnu ar y diwylliant y dymunwch ei greu ac ar allu unigolion o fewn y system. Er enghraifft, mae'n debyg y byddwch angen delio ag ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd mewn ffyrdd gwahanol i'w gilydd. Nid yw'r cynllun yn dangos yn glir pa fecanweithiau gwahanol sy'n angenrheidiol mewn gwahanol sefyllfaoedd.

- Yn olaf, sut fyddwch yn teilwra eich cefnogaeth ddatblygu yn unol â'r blaenoriaethau a sicrhau fod y gefnogaeth a roddir i arweinyddiaeth a datblygiad yn cyd-fynd â'r newidiadau angenrheidiol? Yn ein profiad ni, mae arweinwyr canol yn chwaraewyr allweddol yn y broses newid yn ogystal â phenaethiaid.

Ymddengys bod yr awdurdod wedi gwneud peth gwaith da, yn adeiladu ar yr arferion gorau, wrth gael athrawon ac arweinwyr i ymwneud â gwella addysgu a dysgu drwy gefnogaeth cymheiriaid a gwelliant parhaus, e.e. cymunedau dysgu proffesiynol. Fodd bynnag, nid yw'r cynllun yn dweud beth yw'r bwriadau ar gyfer gweithio gydag ysgolion, a thrwyddynt, i gyflawni newid cynaliadwy a symud ffocws yr atebolrwydd i'r ysgolion. Mae atebolrwydd yn "yrrwr" allweddol ac yn thema amlwg yn adroddiad Estyn. Yr her i Ynys Môn fydd sicrhau atebolrwydd ac osgoi beio.

Ysgolion cynradd

Ym Môn mae tua 50 o ysgolion cynradd bach. Nhw yw un o'r sialensau allweddol wrth geisio galluogi gwelliant. Mae nifer fach y staff, y cyfleoedd cyfyngedig i ymwneud â dysgu ehangach a'r angen i benaethiaid hefyd addysgu dosbarthiadau, yn faterion sydd angen sylw gofalus o ran y gofynion ymgysylltu a chefnogi.

Sylweddolwn nad yw'r Gyfarwyddiaeth yn ffafrio'r dull ffederaleiddio. Serch hynny, yn ein barn ni fe ddylid ystyried anghenion penodol ysgolion cynradd a'r opsiynau ar gyfer darparu adnoddau ar draws yr ysgolion yn wyneb eu maint a'u niferoedd. Ar hyn o bryd, nid yw'r cynllun yn cynnig strategaeth wahaniaethol amlwg ar gyfer ysgolion.

Cyd-fynd â'r darlun corfforaethol

Gwyddom fod yr awdurdod yn ymgymryd â rhaglen trawsnewid mewnol a bod nifer o ymgyrchoedd mewnol i dderbyn sylw o fewn y rhaglen honno. Mae'n bwysig fod y rhaglen yn cael ei chydlynu a'i blaenoriaethu mewn ffordd sy'n cyd-fynd â chynllun gwella'r gyfarwyddiaeth. Yn arbennig, bydd y Strategaeth Datblygu Trefniadaeth yn allweddol i sicrhau'r gwelliannau angenrheidiol ym Môn.

Crynodeb o'r argymhellion:

- Gosod y cynllun yn amlycach o fewn fframwaith strategol gan ganolbwyntio ar eich gweledigaeth ar gyfer addysg ym Môn a chynyddu dyheadau.
- Darparu dadansoddiad o achosion sylfaenol y materion allweddol i ddangos fod y ffocws ar y mannau cywir a phrosiectau realistig i sicrhau newid.
- Rhannu'r rhaglen waith yn gyfnodau gweithredu amlycach.
- Datblygu cynllun ymgysylltu clir a gwneud yn gliriach sut y bwriadwch weithio gydag ysgolion.
- Gweithio gyda thîm y Gyfarwyddiaeth i sicrhau "prynu mewn" i'r weledigaeth ar gyfer newid, eglurder ynghylch swyddogaethau ac uwch-sgilio lle bo angen.